

Podklad pro jednání Národního konventu o vzdělávání k tématu „Kompetenční rámec učitele/ky“

Autor: Matouš Bořkovec, Oddělení podpory pracovníků v regionálním školství, MŠMT

Návaznost na strategické dokumenty:

Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+ a Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR pro roky 2023-2027 vytyčily cíl vytvořit kompetenční rámec učitele/ky (cíl 3.1.1, aktivita D.3.1). Má sloužit jako popis kvality práce učitele jak vzdělavatelům budoucích učitelů, tak samotným školám a učitelům. Má napomoci dalšímu rozvoji kvality výuky, rozvoji učitelské profese a má pozitivně ovlivnit i realizaci kompetenčně pojatého kurikula na všech stupních škol. K tomu, aby tento dokument naplnil tato očekávání, je však třeba mít od počátku na zřeteli jeho účel a očekávaný způsob využívání.

Vytvoření *Kompetenčního rámce absolventa a absolventky učitelství:*

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy započalo práci na kompetenčním rámci se spuštěním Reformy přípravy učitelů v roce 2021. Po dvouleté práci MŠMT představilo v pátek 13. října 2023 nově vzniklý *Kompetenční rámec absolventa a absolventky učitelství*, který vznikl ve spolupráci s fakultami připravujícími učitele, učiteli a řediteli ze škol a dalšími aktéry a byl podrobně veřejně připomínkován. Je to vůbec poprvé, co byl v České republice přijat na celostátní úrovni závazný dokument popisující kompetence začínajících učitelů a učitelek. K podpoře *Kompetenčního rámce* a jeho zavádění do přípravy učitelů a podpory začínajících učitelů se přihlásily jak klíčové veřejné instituce ve vzdělávání, reprezentace vysokých škol, asociace děkanů fakult připravujících učitele, tak také asociace ředitelů škol, učitelů a relevantní neziskové organizace. Panuje tedy nebývalá shoda odborné veřejnosti na tomto dokumentu (viz obrázek na další straně).

Účel *Kompetenčního rámce* je v podstatě trojí: 1) působit jako sjednocující vize kvality pro přípravu a podporu učitelů a učitelek v ČR – sjednocovat jazyk, usnadňovat spolupráci vzdělavatelů a učitelů na rozvoji kvality přípravy učitelů či podpory začínajících učitelů; 2) působit jako východisko pro sběr dat o kvalitě přípravy učitelů či podpoře začínajících učitelů a 3) působit jako formativní nástroj využitelný přímo při vzdělávání a rozvoji budoucích a

začínajících učitelů, tj. jako základ pro sebehodnocení a pro poskytování popisné zpětné vazby budoucím a začínajícím učitelům.

ČESKÁ KONFERENCE
REKTORŮ

Rada vysokých škol

Národní akreditační úřad
pro vysoké školství

Česká školní
inspekce

ASOCIACE
DĚKANŮ PEDAGOGICKÝCH FAKULT

ASOCIACE DĚKANŮ
FILOZOFICKÝCH FAKULT

Asociace děkanů
přírodovědných fakult

Asociace děkanů
tělovýchovných fakult ČR

Asociace ředitelů
základních škol

ASOCIACE
ŘEDITELŮ GYMNAZIÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

UNIE CZESHA

Učitelská
platforma

otevřeno

učitel
názivo

KOMUNITA
VZDĚLAVATELŮ
BUDOUCÍCH
UČITELŮ

Začni
učit!

GLOBAL
TEACHER PRIZE
CZECH REPUBLIC

Institute a organizace, které podporují zavádění Kompetenčního rámce absolventa a absolventky učitelství do přípravy učitelů a podpory začínajících učitelů.

16. dubna 2024 MŠMT představilo nová pravidla pro akreditace vysokoškolských studijních programů, které vedou ke kvalifikaci pedagogických pracovníků. Tato pravidla, tzv. „Rámcové požadavky“ ukotvují *Kompetenční rámec* jako závazný obecný cíl přípravy učitelů v ČR. Rámec je také na základě rozhodnutí MŠMT využíván jako metodická opora pro práci uvádějících učitelů, kteří podporují začínající učitele v průběhu jejich dvouletého adaptačního období na školách. S Rámcem jsou tak seznamováni uvádějící učitelé např. v průběhu školení, které pro ně organizuje Národní pedagogický institut.

Data o naplňování rámce začínajícími učiteli

MŠMT každoročně zjišťuje prostřednictvím *Národního šetření učitelských kompetencí*, nakolik se čerství absolventi fakult připravujících učitele a začínající učitelé cítí být připraveni na výkon své profese v souladu s Kompetenčním rámcem. Disponujeme tedy poměrně rozsáhlou a kvalitní datovou sadou ohledně toho, které kompetence jsou pro začínající učitele nejvíce či nejméně obtížné, se kterými se setkali již v průběhu studia a se kterými až později, a jak se liší v průměru jejich míra profesního sebevědomí podle různých souvisejících faktorů. Výstupy ze šetření za rok 2023 jsou dostupné v podobě infografiky a celkové závěrečné zprávy. MŠMT plánuje ve spolupráci s fakultami toto šetření dále rozvíjet a realizovat každoročně, protože dává důležitou zpětnou vazbu vzdělavatelům budoucích učitelů i dalším aktérům a je jedním ze zdrojů informací o míře a podobě naplňování kompetencí v realitě škol.

Budoucí kroky: Od rámce pro absolventy k rámci pro učitele, od přípravy učitelů ke kariérenímu systému

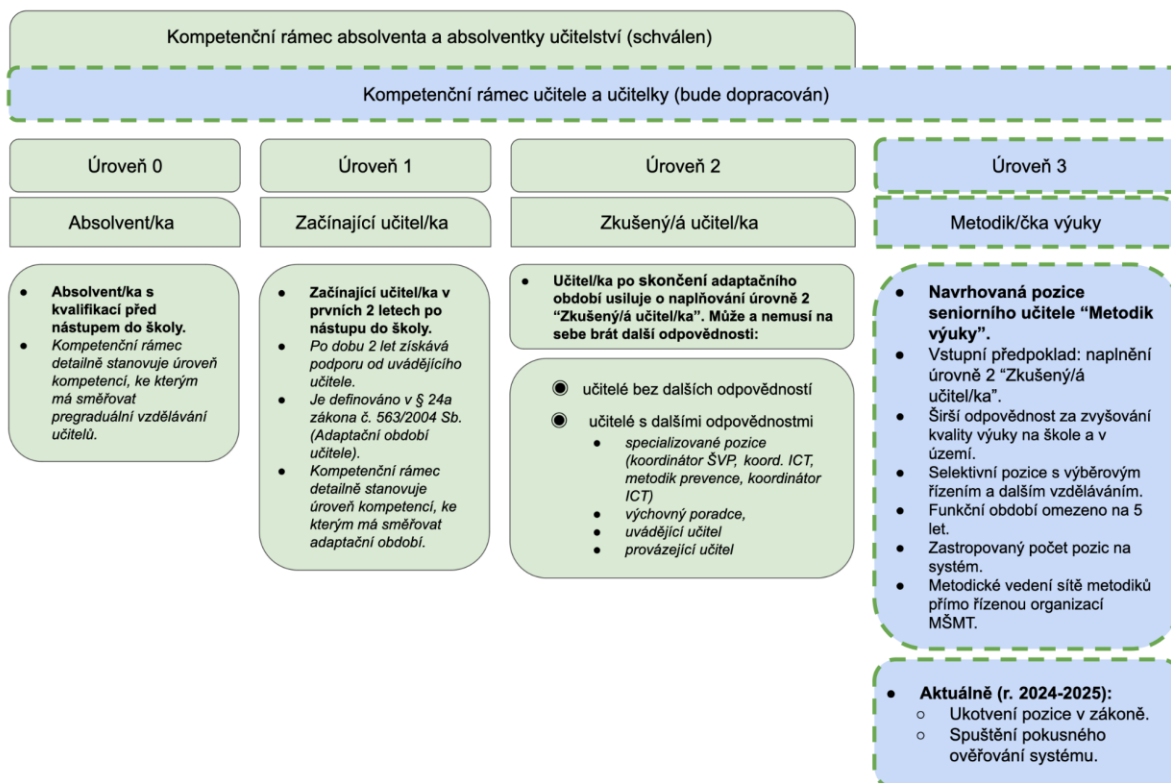
MŠMT představilo 6. června 2024 na veřejné konzultaci záměr ukotvit v zákoně č. 563/2004 Sb. (zákon o pedagogických pracovnících) pozici „Metodik výuky“ jako další logický krok v postupném vytváření kariéreního systému pro učitele. Záměrem nyní není zavést kariérení systém najednou jako jeden celek, ale postupně pilotovat a zavádět jeho stavební kameny, které bude možné v budoucnosti propojit do jednoho celku.

Zatímco vytvoření kariéreního řádu jako celku bylo v roce 2017 neúspěšné, od 1.1.2024 došlo k úspěšnému zavedení několika důležitých prvků, které byly v určité podobě součástí i návrhu z roku 2017. Zejména se jedná o zavedení adaptačního období pro začínající učitele (§ 24a) a pozici uvádějícího učitele (§ 24b), který je v rámci adaptačního období začínajícím učitelům oporou. Prostředky na odměňování a vzdělávání uvádějících učitelů jsou také již školám poskytovány prostřednictvím zvláštního normativu. Rovněž byla ukotvena pozice provázejícího učitele, který vede studenty-budoucí učitele v průběhu jejich pedagogické praxe (§ 24b).

Tyto úpravy lze vnímat buď jednotlivě, anebo také jako součásti širšího budoucího kariéreního systému pro učitele. Adaptační období lze chápat jako budoucí 1. stupeň kariéreního systému, pozici provázejícího učitele vedle dalších specializačních pozic lze chápat jako součást budoucího 2. stupně kariéreního systému. Ukotvení pomyslného 3. (nejvyššího) stupně kariéreního systému se jeví jako další logický krok. Jednotlivé části budoucího kariéreního systému je třeba zavádět tak, aby již jednotlivě vedly k rozšíření kariéreních možností pro učitele a ke zkvalitňování výuky, a zároveň aby v budoucnu mohly být propojeny do jednoho celku. Právě to představuje současný návrh ukotvení pozice „Metodik výuky“.

Důležitým svorníkem celého systému musí být popis kritérií kvality učitelské práce – *Kompetenční rámec učitele/ky*. Ten by měl být vytvořen úpravou již schváleného *Kompetenčního rámce absolventa a absolventky učitelství*, a to zejména dopracováním úrovně 2 „Zkušený učitel“ a 3 „Metodik/čka výuky“ a celkovým zestručněním a prioritizací popsaných kompetencí tak, aby byly ještě snáze uplatnitelné v každodenní práci učitelů a učitelek.

Souvislost mezi budoucím kariérením systémem a kompetenčním rámcem ukazuje schéma na další straně.

Souvislost mezi Kompetenčním rámcem učitele/ky a budoucím kariérním systémem učitele/ky.

Základní pojetí pozice „Metodik výuky“

Metodik výuky je zkušený a kvalitní učitel s alespoň 7letou praxí, který v rámci své odbornosti pomáhá zvyšovat kvalitu výuky na škole, kde je zaměstnán, i na dalších školách v území, a to zejména prostřednictvím náslechnů u kolegů, společnou reflexí výuky, poskytováním zpětné vazby, párovou výukou a vedením učící se komunity učitelů. Tato role by do budoucna měla tvořit nejvyšší stupeň kariérního systému pro učitele. Než se tak stane, měla by být specializační rolí, do které mohou učitelé vstupovat. Předpokladem pro výkon pozice bude naplnění úrovně 2 „Zkušený učitel“ *Kompetenčního rámce učitele a učitelky*, který bude dopracován z již existujícího *Kompetenčního rámce absolventa a absolventky učitelství* a úspěšný průchod výběrovým řízením. Výběr učitelů do pozic společně s jejich metodickým vedením bude zajišťovat Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy prostřednictvím své přímo řízené organizace (Národní pedagogický institut, dále jen „NPI“). Předpokládá se také

zapojení vysokých škol připravujících učitele, a to zejména do školení metodiků výuky a do jejich metodické podpory.

Implementace opatření „Metodik výuky“ je naplánována v několika fázích. V přípravné fázi (2025-2027 včetně) bude probíhat pokusné ověřování pozice, které ověří způsob výběru osob do této role, jejich alokaci na území, financování, náplň práce a způsob jejich metodického vedení. Od roku 2028 dále by měl být postupně počet metodiků výuky zvyšován až do celkového počtu cca 3500 fyzických osob., což činí cca 2,5 % učitelů v systému. Síť metodiků v tomto rozsahu již dokáže zajistit efektivní průběžnou práci na zvyšování kvality výuky, a zároveň představuje zajímavou kariérní příležitost pro nemalou část učitelů. Metodik výuky by měl získávat za svou činnost příplatek a měl by mít snížen rozsah týdenní přímé pedagogické činnosti. Jak parametry spojené s výkonem role, tak počet metodiků na území a jejich rozdělení, pokud jde o odbornost („aprobaci“), by měla být samozřejmě na základě pokusného ověřování upravována.

Důležitým aspektem pozice také je, že počet Metodiků výuky v systému bude zastropován a jejich funkční období bude omezeno. Stát tak bude moci kontrolovat náklady na systém a zajistit, že do pozic metodiků budou vybíráni ti nejkvalitnější učitelé.

Implikace pro tvorbu Kompetenčního rámce učitele/ky

Určitý způsob vyhodnocování kvality výuky učitele je nezbytnou součástí každého kariérního systému, který chce odměňovat kvalitní učitele a dále využívat jejich kompetencí pro rozvoj kvality vzdělávání v systému. Podoba „atestačních řízení“ se také stala předmětem živých diskuzí v souvislosti s návrhem kariérního řádu z roku 2017. Proto je třeba dopracovat *Kompetenční rámec učitele/ky* a pilotovat výběr metodiků výuky s oporou o tento rámec. Zároveň se předpokládá také pilotáž formativního rozhovoru jako zakončení adaptačního období pro začínající učitele, který by se začínajícím učitelem vedl právě Metodik výuky (pravděpodobně ve spolupráci s uvádějícím učitelem a zástupcem vedení školy). Formativní rozhovor by měl být způsobem zakončení adaptačního období, který dá začínajícímu učiteli strukturovanou zpětnou vazbu na základě kompetenčního rámce. To má za cíl jednak posílit práci s kritérii kvality v průběhu adaptačního období (a tím zvýšit pozitivní dopad adaptačního období) a také aplikovat postupy formativního hodnocení na začínající učitele tak, aby byli dále více motivováni k využívání formativního hodnocení ve své vlastní výuce.

Díky tomu bude pilotován přechod mezi budoucími stupni kariérního systému tak, aby později mohl být kariérní systém ukotven jako celek s tím, že je přechod mezi jeho stupni již zaveden a učitelské veřejnosti dobře znám.

Ohlasy na *Kompetenční rámec absolventa a absolventky učitelství*:

„Národní kompetenční rámec absolventa učitelství považuji za unikátní dokument, který má ambici harmonizovat a zkvalitnit jak pregraduální, tak následné vzdělávání učitelek a učitelů v ČR. Je postaven na stejném kompetenčním pojetí jako české kurikulární dokumenty. Ukazuje směr, který vzdělavatelům učitelů dlouhodobě scházel.“

- *Tomáš Klinka, vedoucí Katedry francouzského jazyka a literatury Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy*

„U kompetenčního rámce oceňujeme zejména explicitní důraz na reflektivní způsob přípravy budoucích učitelů a učitelek, kdy jsou studující aktivními participanty v celém procesu, jsou vedeni k opakované reflexi svých pokroků a také k zapojování postupů sebehodnocení.“

- *Eva Lehečková, děkanka Filozofické fakulty Univerzity Karlovy*

„Zásadní rozměr Kompetenčního rámce vidím v jeho uplatnění v pregraduální přípravě učitelů. Očekávám, že vzbudí zájem u studentů pedagogických fakult i jejich vzdělavatelů o přemýšlení nad jednotlivými kompetencemi napříč všemi pedagogickými předměty, což zvýší odbornost budoucích učitelů.“

- *Johana Handlířová, studentka učitelství (Pdf UPOL) a členka Otevřeno*

„S Kompetenčním rámcem české školství konečně získává dokument, který jednoznačně vymezuje podobu kvalitní pedagogické praxe a vytváří společný jazyk pro budoucí i stávající učitele a jejich vzdělavatele. Sám jsem učitelství vystudoval v Anglii a tamní Teachers' Standards, obdoba českého Kompetenčního rámce, byly alfou a omegou mého studia, praxe i prostředkem její evaluace. Pomohly mi zorientovat se v komplexní činnosti, jakou učitelství bezesporu je, a krok po kroku ovládnout jeho jednotlivé stavební kameny.“

- *Pavel Bobek, učitel, finalista Global Teacher Prize ČR, využíval kompetenční rámec ve Velké Británii*

„Ve školách potřebujeme učitele, kteří rozumí dopadu své výuky na učení žáků a z důkazů jejich učení se sami učí. Učitele, kteří promyšleně spolupracují na svém profesním učení se svými kolegy. Profesní učení budoucích učitelů začíná při studiu na fakultě a ve školách na něj musíme umět plynule navazovat.“

- *Vít Beran, ředitel ZŠ Kunratice, jeden z autorů Kompetenčního rámce absolventa a absolventky učitelství*